

ВИКОРИСТАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТАМИ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

USING OF INTERNATIONAL STANDARDS OF FINANCIAL REPORTING BY SMALL BUSINESS SUBJECTS IN UKRAINE

Вакульчик О.М.

доктор економічних наук,
професор кафедри обліку, аудиту,
аналізу та оподаткування,
Університет митної справи та фінансів

Сабарська Є.В.

студентка факультету управління,
Університет митної справи та фінансів

Впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ) в Україні є закономірним наслідком прийняття нею курсу на Євроінтеграцію. Перехід вітчизняних підприємств на міжнародну систему ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності на практиці дали можливість виявити низку проблемних питань. Особливо це стосується малого бізнесу, представники якого є найчисленнішою групою суб'єктів господарювання. У статті досліджено нормативно-правову базу щодо складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва та її відповідність міжнародним нормам. Виявлено невідповідність форм національної фінансової звітності вимогам до фінансової звітності за МСФЗ для МСП. Розглянуто механізми ведення бухгалтерського обліку після переходу на МСФЗ. Розроблено форму фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва відповідно до МСФЗ для МСП, що має рекомендаційний характер, запропоновано напрями поширення МСФЗ серед суб'єктів господарювання України.

Ключові слова: мале підприємство, фінансова звітність, міжнародні стандарти фінансової звітності, концептуальна основа.

Внедрение международных стандартов финансовой отчетности (далее – МСФО) в Украине является закономерным следствием принятия ею курса на Евроинтеграцию. Переход отечественных предприятий на международную систему ведения бухгалтерского учета и составления финансовой отчетности на практике дали возможность обнаружить ряд проблемных вопросов. Особенно это касается малого бизнеса, представители которого являются самой численной группой субъектов хозяйственной деятельности. В статье исследованы нормативно-правовая база касательно вопросов составления финансовой отчетности субъектами малого предпринимательства и ее соответствие международным нормам. Обнаружено несоответствие форм национальной финансовой отчетности требованиям к финансовой отчетности по МСФО для МСП. Рассмотрен механизм ведения бухгалтерского учета после перехода на МСФО. Разработана форма финансового отчета субъекта малого предпринимательства в соответствии с МСФО для МСП, которая носит рекомендательный характер, предложены пути распространения МСФО среди субъектов хозяйственной деятельности Украины.

Ключевые слова: малое предприятие, финансовая отчетность, международные стандарты финансовой отчетности, концептуальная основа.

Ukraine has chosen its strategic goal of European integration, which requires some structural changes in economic development. A logical consequence of the adoption of the course on European integration and the strengthening of international cooperation is the introduction of international standards of financial reporting (hereinafter – IFRS). The transition of domestic enterprises to the international accounting and financial reporting system in practice has made it possible to identify a number of problematic issues. First of all, this is due to the fact that domestic companies are experiencing difficulties in entering the world capital markets, one of which is the inaccessibility of information for foreign partners disclosed in the financial statements of enterprises. This is especially true for small businesses, whose representatives are the largest group of business entities, the guarantor of stability and the driving force of the national economy, which reduces unemployment, creates jobs, and ensures the receipt

of a large part of budget-forming taxes. The article examines the difficulties that a small business can face when it comes to compiling financial statements according to international standards. We have investigated the national regulatory framework for the preparation of financial statements by small business entities and their compliance with international standards. We consider quantitative and qualitative criteria for recognition of a small enterprise. The discrepancy of national financial reporting forms with the requirements of IFRS financial statements for SMEs has been identified. Considered possible mechanisms of accounting in the enterprise after the transition to IFRS. The form of the financial statement of a small business entity according to the IFRS for SMEs has been developed, supplemented by its form of the cash flow statement, which is of a recommendatory nature. The directions of distribution of IFRS among economic entities of Ukraine are proposed.

Key words: small business, financial statements, international financial reporting standards, conceptual basic.

Постановка проблеми. В період реформування національної системи бухгалтерського обліку помітно активізувався інтерес до МСФЗ, що є наслідком розвитку міжнародного співробітництва. Водночас вітчизняні компанії зазнають труднощів під час виходу на світові ринки капіталу, одна з яких пов'язана з недоступністю для іноземних партнерів інформації, що розкривається у фінансовій звітності підприємств. Саме використання МСФЗ забезпечить зрозумілість, доступність та порівнянність фінансової інформації для потенційних інвесторів, сприятиме надходженню іноземних інвестицій та розширенню ринків збуту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням практичної цінності використання МСФЗ у діяльності підприємств займалась низка науковців, зокрема Т. Каменська, Ф. Бутинець, Д. Долбнєва, В. Васильєва, І. Пилипенко, С. Голов, В. Костюченко, О. Чепець.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте деякі питання цієї теми потребують більш детального вивчення, що лягло в основу нашого дослідження, а саме розгляд особливостей використання МСФЗ суб'єктами малого бізнесу в Україні.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Актуальність цієї теми не викликає сумнівів, адже малий та середній бізнес складають найчисленнішу групу суб'єктів господарювання, є рушійною силою економіки, яка створює робочі місця та забезпечує надходження значної частини бюджетоформуючих податків. У 2017 році в Україні малі підприємства налічували 322 920 одиниць, що становить 95,5% їх загальної кількості. Успішне функціонування суб'єктів малого підприємництва залежить від правильного вибору напрямів державної політики у цій сфері, зокрема встановлення менш складної процедури ведення обліку та складання звітності. Саме тому реформування системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності, зміна відповідної нормативно-правової бази та її адаптація до міжнародних стандартів мають враховувати потреби малого бізнесу для зменшення навантаження на останній.

Виклад основного матеріалу дослідження. Задля вдосконалення системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності з урахуванням вимог міжнародних стандартів

та законодавства Європейського Союзу урядом України 24 жовтня 2007 року схвалено Стратегію застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності. Одними з провідних завдань цієї Стратегії є:

– спрощення порядку складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва;

– вдосконалення системи підготовки та перепідготовки кадрів щодо бухгалтерського обліку та фінансової звітності;

– вдосконалення методології бухгалтерського обліку для суб'єктів малого підприємництва шляхом максимального спрощення процедури ведення бухгалтерського обліку та форм фінансової звітності для окремої категорії суб'єктів малого підприємництва, зокрема щодо надання права таким суб'єктам використовувати форму обліку, яка не передбачає застосування подвійного запису;

– адаптація національної нормативно-правової бази щодо бухгалтерського обліку для суб'єктів малого підприємництва до міжнародних стандартів шляхом затвердження відповідних НП(С)БО зі спрощеним порядком ведення обліку активів, зобов'язань, власного капіталу та розрахунку фінансових результатів [1].

Вже через два роки, а саме 9 липня 2009 року, Радою з МСФЗ був прийнятий Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств (далі – МСФЗ для МСП), що сьогодні діє в Україні. Він є спрощеною версією МСФЗ, що виключає питання, які не є актуальними для малих підприємств, зокрема питання прибутку на акції, проміжної фінансової звітності, операційних сегментів, припиненої діяльності [3].

Продовжуючи роботу щодо зближення з європейськими стандартами та спрощення ведення бізнесу, 1 липня 2018 року уряд затвердив нову редакцію Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року № 996-XIV (далі – Закон), яка передбачала такі зміни:

– введення класифікації підприємств за розміром (мікропідприємства, малі, середні та великі);

– спрощення вимог до первинних документів (факт здійснення господарських операцій не залежить від способу відображення їх у первинних документах);

– обов'язковість утворення бухгалтерської служби підприємствами, що становлять суспільний інтерес, а всі інші компанії можуть користуватись аутсорсинговими послугами аудиторських фірм;

– встановлення вимоги складання фінансової звітності на підставі таксономії (тобто з огляду на склад статей та показники фінансової звітності, які підлягають оприлюдненню).

Як ми бачимо, на законодавчому рівні простежується позитивна тенденція до зближення з європейськими стандартами, проте практичне застосування МСФЗ для МСП в Україні показало, що існує низка суперечливих питань, які потребують остаточного вирішення.

Першим, на що треба звернути увагу, є дотримання принципу, який слугує фундаментом під час застосування МСФЗ, а саме відображення операцій відповідно до їх економічної сутності, а не юридичної форми. Цей принцип передбачає застосування власних професійних суджень та суб'єктивної думки бухгалтера під час ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, тобто МСФЗ мають рекомендаційний характер і аж ніяк не обмежують дії бухгалтера чіткими рамками. Щодо України, то принцип превалювання сутності над формою закріплений у ст. 4 Закону, проте на практиці господарські операції відображаються в обліку саме тоді й саме так, як вони зафіксовані в первинних документах [4]. Українське законодавство чітко диктує вітчизняним бухгалтерам порядок їх дій, а ті намагаються захистити себе під час внутрішніх, аудиторських та державних перевірок. Треба усвідомити, що це є проблемою не окремого бухгалтера чи підприємства, а всієї системи бухгалтерського обліку в Україні загалом, що має ментальний характер.

Наступне суперечливе питання стосується кількісного критерія оцінювання компанії та віднесення її до суб'єкта малого підприємництва. Так, в Україні МСФЗ для МСП мають право застосовувати мікропідприємства, малі та середні підприємства, критерії визнання яких наведені в новій редакції Закону (табл. 1) [4].

У МСФЗ для МСП таких кількісних критеріїв не наведено, проте зазначено, що малими та середніми є суб'єкти господарювання, які:

– оприлюднюють фінансові звіти загального призначення для зовнішніх користувачів;

– не є підзвітними громадськості (згідно з МСФЗ для МСП підприємство є підзвітним громадськості, якщо його боргові зобов'язання чи інструменти капіталу перебувають в обігу на публічному ринку (або воно перебуває в процесі випуску таких інструментів для обігу на публічному ринку) та якщо на відповідальному зберіганні у нього знаходяться активи великої групи сторонніх осіб, а таке зберігання є одним з основних видів його діяльності) [7, с. 224].

В Законі наведені кількісні характеристики віднесення компанії до малої, в МСФЗ для МСП – якісні, що значно ускладнює процес уніфікації. Отже, на практиці виникають ситуації, коли підприємства, які, відповідно до вітчизняного законодавства, зобов'язані застосовувати МСФЗ (ПАТ, банки, кредитні установи, страхові компанії, брокери/дилери цінних паперів, інвестиційні фонди та банки), належать до малих підприємств та є підзвітними громадськості, тому не можуть застосовувати МСФЗ для МСП.

Далі постає питання про те, як саме виглядає фінансова звітність за міжнародними стандартами. МСФЗ для МСП затверджують фінансову звітність у складі:

- звіту про фінансовий стан;
- звіту про сукупний дохід або окремого звіту про прибутки та збитки та окремого звіту про сукупний дохід;
- звіту про зміни у власному капіталі;
- звіту про рух грошових коштів;
- приміток.

Особливістю використання МСФЗ для МСП є те, що в ньому не передбачено скороченої форми складання фінансової звітності, як під час застосування П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва».

На відміну від національної звітності, форми якої затверджені на законодавчому рівні, МСФЗ не містить готових форм звітів, тобто підприємство має самостійно розробити форми звітності, які будуть відповідати вимогам МСФЗ для МСП.

Водночас в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» прописано, що підприємства, які для складання фінансової звітності застосовують МСФЗ для МСП, використовують форми звітів, затверджені цим НП(С)БО, у складі балансу та звіту про фінансовий результат, тобто суб'єкти малого бізнесу заповнюють уніфіковані форми фінансової звітності, що позбавляє їх можливості самостійно виділяти

Таблиця 1

Класифікація підприємств за розміром

Розмір підприємства	Балансова вартість активів	Чистий дохід від реалізації продукції	Середня кількість працівників, осіб
Мікропідприємство	До 350 тис. євро	До 700 тис. євро	До 10
Мале	До 4 млн. євро	До 8 млн. євро	До 50
Середнє	До 20 млн. євро	До 40 млн. євро	До 250
Велике	Понад 20 млн. євро	Понад 40 млн. євро	Понад 250

або об'єднувати балансові статті з огляду на їх суттєвість. Це знову ж таки вказує на невідповідність МСФЗ для МСП національним стандартам.

На наш погляд, доречніше було б використовувати довільну форму складання фінансової звітності, що передбачено МСФЗ для МСП, адже мале підприємство змогло б розробити та застосувати такі форми звітності, які будуть зручні саме для нього з огляду на специфіку його діяльності. До того ж галузеві міністерства та відомства могли б розробити рекомендації з методологічного забезпечення бухгалтерського обліку, які б враховували галузеві особливості діяльності компаній.

При цьому виникає питання порівнянності показників фінансової звітності підприємств різних галузей. До того ж в Україні поряд з фінансовою подається статистична та податкова звітність, показники яких є взаємопов'язаними. Таким чином, зміни фінансової звітності потягнуть невідповідність різних форм звітності одна одній, що буде обтяжувати роботу податкових та статистичних органів під час проведення перевірок.

Наступна проблема є актуальною не лише для представників малого бізнесу, але й для всіх суб'єктів господарювання, які перейшли на застосування МСФЗ відповідно до Закону або добровільно. Вона полягає в тому, що значна кількість підприємств, що складають фінансову звітність за МСФЗ, на практиці продовжують вести бухгалтерський облік з дотриманням вимог національних стандартів. Звісно, національні стандарти складаються на основі МСФЗ, проте вони є лише наближеними до них. В. Васильєва у своїй статті посилається на думку Бенджаміна Хілла, старшого спеціаліста з МСФЗ Агентства США з міжнародного розвитку (United States Agency International Development), який говорить про те, що до українського законодавства не були включені повні формулювання з МСФЗ, є багато пропусків, змін та доповнень, які відсутні в МСФЗ [6, с. 30]. Це призводить до невідповідності концептуальних основ ведення бухгалтерського обліку складанню фінансової звітності, що впливає на якість облікової інформації та виникнення інформаційних ризиків. До того ж ст. 11 Закону закріплює норму, відповідно до якої підприємства повинні складати фінансову звітність на основі даних бухгалтерського обліку, що зумовлює необхідність застосування єдиного концептуального підходу до ведення обліку та складання звітності [5].

Таким чином, після переходу на МСФЗ перед підприємствами постає проблема вибору подальшого механізму ведення бухгалтерського обліку. Міжнародний досвід показує, що є декілька можливих варіантів дій суб'єкта господарювання у сфері організації та ведення бухгалтерського обліку після переходу на МСФЗ:

– ведення бухгалтерського обліку за П(С)БО з подальшою трансформацією показників в кінці звітного періоду для складання фінансової звітності відповідно до вимог МСФЗ;

– паралельне ведення бухгалтерського обліку з урахуванням положень П(С)БО та МСФЗ;

– перебудова облікової політики та налаштування системи бухгалтерського обліку згідно з вимогами МСФЗ.

Метод трансформації охоплює виключно статті фінансової звітності та пов'язаний з необхідністю ведення кумулятивного обліку трансформаційних коригувань минулих звітних періодів і включення результативних показників такого обліку під час здійснення трансформацій в такому звітному періоді, що викликано невідповідністю вхідних залишків активів, капіталу та зобов'язань, в розрізі їх видів під час складання звітності за П(С)БО та трансформованих залишків [8, с. 212].

Щодо достовірності фінансової звітності такий метод має потенційно високий інформаційний ризик, адже він передбачає обов'язкову присутність суб'єктивних суджень під час здійснення коригувань. До того ж в умовах плінності кадрів бухгалтерії існує ймовірність втрати інформації про проведені раніше трансформаційні коригування, причини та особливості їх здійснення. Щодо переваг цього методу, то він не вимагає від компанії суттєвих фінансових затрат, спеціального програмного забезпечення та має нетривалий період складання звітності.

Метод паралельного ведення бухгалтерського обліку забезпечує процес формування фінансової звітності за МСФЗ на основі відповідних бухгалтерських записів, зроблених упродовж всього звітного періоду. У зв'язку з цим паралельний облік є найбільш точним, хоча й найбільш затратним методом, оскільки вимагає складання паралельного плану рахунків у форматі, відповідному до МСФЗ, реєстрації первинних документів у двох фінансових системах, перенесення залишків з національного плану рахунків до нового з одночасним проведенням коригувань, а також щоденного паралельного ведення обліку [9, с. 49].

Такий метод має потенційно високий ступінь надійності інформації та відзначається оперативністю складання звітності (майже одночасно зі складанням звітності за національними стандартами). На відміну від методу трансформації, він потребує від компанії суттєвих витрат, адже для ведення паралельного обліку потрібен додатковий персонал з відповідною кваліфікацією та відповідне програмне забезпечення.

Метод перебудови облікової політики та налаштування системи бухгалтерського обліку згідно з вимогами МСФЗ є досить складним, проте орієнтованим на майбутнє. За такої перебудови суб'єкти господарювання мають використовувати МСФЗ 8 «Облікові політики, зміни в облікових політиках та помилки». Відповідно

до МСФЗ облікова політика покликана забезпечувати достовірність даних, що наведені у фінансовій звітності, тому під час вибору облікової політики слід вибирати методи, моделі та способи обліку, що забезпечуватимуть точність, достовірність та порівнянність показників фінансової звітності. Обов'язковим при цьому є закріплення вибраної моделі облікової політики у відповідному наказі керівника підприємства.

Слід зазначити, що МСФЗ регулюють порядок представлення у фінансовій звітності інформації про активи, зобов'язання та власний капітал, але не регулюють питання, пов'язані з вибором форми організації та ведення бухгалтерського обліку, застосування рахунків, їх кореспонденцій, первинних документів, реєстрів обліку, тобто робити кардинальних змін в системі бухгалтерського обліку суб'єктам господарювання, які перейшли на МСФЗ, не доведеться, а застосовувати професійні судження необхідно [8, с. 217].

Неабиякої уваги потребує питання підготовки кваліфікованих фахівців у галузі використання МСФЗ. Внаслідок відсутності знань та досвіду під час переходу на складання звітності за МСФЗ більшість підприємств змушена звертатись до консалтингових чи аудиторських фірм. Для суб'єктів малого бізнесу ситуація ускладнюється ще й внаслідок обмежених фінансових можливостей, адже перепідготовка фінансових директорів та головних бухгалтерів тягне чималі витрати.

Як зазначалось вище, фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва за національними стандартами включає баланс (форма № 1-м), який надає інформацію про фінансовий стан підприємства, та звіт про фінансові результати (форма № 2-м), в якому наводиться інформація про доходи, витрати, фінансові результати та сукупний дохід підприємства за звітний період. Проте, на нашу думку, для повнішої інформації про діяльність підприємства не вистачає даних про його грошові потоки за звітний період. Така інформація відображається у звіті про рух грошових коштів.

Звіт про рух грошових коштів – це звіт, який відображає надходження та вибуття грошових коштів протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Для малого підприємства в умовах обмеженості фінансових ресурсів ефективність діяльності багато в чому залежить від уміння управляти грошовими потоками, тому їх рух потребує посиленої уваги до себе з боку керівництва.

Інформація про грошові потоки суб'єкта господарювання є корисною, оскільки вона надає користувачам фінансової звітності основу для оцінювання його спроможності генерувати грошові кошти та їх еквіваленти, а також потреби суб'єкта господарювання щодо використання цих грошових коштів. Непрофесійне управління

грошовими потоками може привести не лише до втрати альтернативних можливостей, але й до появи непередбачених збитків.

Користувачі фінансової звітності суб'єкта господарювання зацікавлені в тому, як він генерує й використовує грошові кошти та їх еквіваленти. Це не залежить від характеру діяльності суб'єкта господарювання та його розміру, адже грошові кошти потрібні будь-якому підприємству, як правило, з однакових причин, якою різною не була б їх основна діяльність, для здійснення операцій, погашення зобов'язань та забезпечення доходу інвесторам.

Звіт про рух грошових коштів, якщо він використовується разом з іншими фінансовими звітами, надає інформацію, яка дає користувачам змогу оцінювати зміни в чистих активах суб'єкта господарювання, його фінансовій структурі, а також здатність впливати на суми та строки грошових потоків задля пристосування до змінюваних обставин та можливостей. До того ж інформація про рух грошових коштів дає користувачам змогу розробляти моделі для оцінювання та порівняння теперішньої вартості майбутніх грошових потоків різних суб'єктів господарювання.

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів» (далі – МСБО 7) визначає формат та вимоги до надання інформації про минулі зміни грошових коштів суб'єкта господарювання та їх еквівалентів за допомогою звіту про рух грошових коштів, який розмежує грошові потоки протягом періоду від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Суб'єкт господарювання подає грошові потоки від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності у довільній формі, яка найбільше відповідає його бізнесу та особливостям діяльності. Керівництво підприємства самостійно приймає рішення щодо того, яким методом звітувати про рух грошових коштів:

– прямим методом, згідно з яким розкривається інформація про основні класи валових надходжень грошових коштів чи валових виплат грошових коштів;

– непрямым методом, згідно з яким прибуток чи збиток коригується відповідно до впливу операцій негрошового характеру, будь-яких відстрочок або нарахувань минулих чи майбутніх надходжень або виплат грошових коштів щодо операційної діяльності, а також відповідно до статей доходів або витрат, пов'язаних з грошовими потоками від інвестиційної чи фінансової діяльності підприємства [2].

МСБО 7 заохочує суб'єктів господарювання до складання звіту про рух грошових коштів із застосуванням прямого методу. Прямий метод надає інформацію в розрізі статей руху коштів, яка може бути корисною для оцінювання майбутніх грошових потоків і яку не можна отримати із застосуванням непрямого методу. Викорис-

тання прямого методу вимагає деталізованої облікової інформації, що відображає рух грошових коштів підприємства. Основна складність під час складання звіту про рух грошових коштів прямим методом пов'язана з виключенням внутрішніх оборотів, наприклад, між розрахунковим рахунком та касою. До того ж на практиці прямий метод частіше використовується малими підприємствами, а непрямий – великими.

Отже, наступним кроком з наближення фінансової звітності малого підприємства до міжнародних стандартів, які передбачають повний пакет фінансової звітності, пропонуємо зміну форми фінансового звіту суб'єкта малого підприємства з огляду на міжнародні рекомендації, а також доповнення її звітом про рух грошових коштів (форма № 3-м) (табл. 2)

Таблиця 2

**Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємства,
складений за міжнародними рекомендаціями (проект)
Звіт про фінансовий стан (форма № 1-м)**

Статті	Алгоритм розрахунку
АКТИВИ	
<i>Необоротні активи</i>	
Основні засоби (залишкова вартість)	Різниця між с-до Дт рах. 10, 11 та с-до Кт рах. 131, 132.
Нематеріальні активи (залишкова вартість)	Різниця між с-до Дт рах. 12 та с-до Кт рах. 133.
Фінансові інвестиції	С-до Дт рах. 14, 15.
Інші необоротні активи	С-до Дт рах. 16, 18, 19 – с-до Кт рах. 134.
Всього необоротних активів	Алгебраїчна сума статей необоротних активів.
<i>Оборотні активи</i>	
Запаси	С-до Дт рах. 20, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28 без урахування с-до Дт субрах. 286 і за мінусом с-до Кт субрах. 285.
Торговельна дебіторська заборгованість	С-до Дт рах. 34, 36 за мінусом с-до Кт рах. 38 щодо заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги.
Аванси та інша поточна дебіторська заборгованість	С-до Дт субрах. 378, 641, 642, 651, 652, рах. 37 (без урахування с-до Дт рах. 378), 66, 68, субрах. 654, 655 за мінусом с-до Кт рах. 38.
Необоротні активи та групи вибуття	С-до Дт субрах. 286.
Гроші та їх еквіваленти	С-до Дт рах. 30, 31, субрах. 333, 334, 335, 351.
Інші оборотні активи	С-до Дт субрах. 331, 332, 352, 643, 644, рах. 39.
Всього оборотних активів	Алгебраїчна сума статей оборотних активів.
ВСЬОГО	Алгебраїчна сума необоротних та оборотних активів.
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ТА ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ	
<i>Власний капітал</i>	
Зареєстрований капітал	С-до Кт рах. 40, 45, 46.
Додатковий капітал	С-до Кт рах. 41, 42, 43.
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	С-до Кт субрах. 441 або с-до Дт субрах. 442.
Всього капіталу	Алгебраїчна сума власного капіталу.
<i>Довгострокові зобов'язання та забезпечення</i>	
Довгострокові зобов'язання	С-до Кт рах. 47, 48, 50, 51, 52, 53, 55.
<i>Короткострокові зобов'язання</i>	
Поточні зобов'язання за довгостроковими кредитами	С-до Кт рах. 61.
Короткострокові кредити	С-до Кт рах. 31 (овердрафт), 60, субрах. 684 щодо процентів за банківськими кредитами.
Торговельна кредиторська заборгованість	С-до Кт рах. 62, 63.
Інші поточні зобов'язання	С-до Кт субрах. 641, 642, рах. 65, 66, 67, 68 (окрім 684 щодо відсотків по банківських кредитах), 69, субрах. 372, 378, 643, 744.
Всього зобов'язань	Алгебраїчна сума довго- і короткострокових зобов'язань.
ВСЬОГО	Алгебраїчна сума власного капіталу та зобов'язань.

Продовження таблиці 2

Звіт про прибутки та збитки (форма № 2-м)

Статті	Алгоритм розрахунку
Чистий дохід від реалізації	Обороти за Дт субрах. 701, 702, 703 з Кт субрах. 791 за мінусом оборотів за Кт субрах. 704 з Дт субрах. 791.
Інший операційний дохід	Обороти за Дт рах. 71 з Кт субрах. 791.
Валовий дохід	Алгебраїчна сума доходів.
Собівартість реалізованої продукції	Обороти за Кт субрах. 901, 902, 903 з Дт субрах. 791.
Інші доходи	Обороти за Дт рах. 72, 73 з Кт субрах. 792, обороти за Дт рах. 74 з Кт рах. 793.
Адміністративні витрати	Обороти за Кт рах. 92 з Дт субрах. 791.
Витрати на збут	Обороти за Кт рах. 93 з Дт субрах. 791.
Загальновиробничі та інші витрати	Обороти за Кт рах. 91, 94 з Дт субрах. 791, обороти за Кт рах. 96 з Дт субрах. 792, обороти за Кт рах. 97 з Дт рах. 793.
Витрати на фінансування	Обороти за Кт рах. 95 з Дт субрах. 792.
Прибуток до оподаткування	Валовий дохід за мінусом витрат.
Податок на прибуток	Обороти за Дт рах. 98 з Кт субрах. 641 щодо розрахунків за податком на прибуток.
Чистий прибуток	Прибуток до оподаткування за мінусом податку на прибуток.

Звіт про рух грошових коштів (форма № 3-м)

Стаття	Алгоритм розрахунку
Залишок коштів на початок звітного періоду	Сальдо Дт за рах. 30, 31 на початок звітного періоду.
<i>I. Рух грошових коштів від операційної діяльності</i>	
Надходження від реалізації продукції	Аналітичні дані за оборотами Кт рах. 36, 70 з Дт рах. 30, 31.
отриманих авансів	Обороти за Дт рах. 30, 31 з Кт рах. 681.
повернення авансів	Обороти за Дт рах. 30, 31 з Кт рах. 371 (щодо повернених постачальниками передплат та авансів).
цільового фінансування, субсидій, дотацій	Аналітичні дані за оборотами Кт 48 з Дт рах. 30, 31 (щодо надходжень для операційної діяльності); Дт рах. 31 з Кт рах. 64, 48.
Інші надходження	Аналітичні дані за оборотами Дт рах. 30, 31 з Кт рах. 37, 68, 71; Кт рах. 64 з Дт рах. 31.
Витрачання на оплату запасів, робіт та послуг	Аналітичні дані за оборотами Дт рах. 63, 68, 371 (щодо виданих передплат) з Кт рах. 30, 31.
Авансів	Обороти Дт за рах. 371, 63 з Кт рах. 30, 31 (щодо сум авансів та передплат).
повернення авансів	Обороти Дт за рах. 681, 36 з Кт рах. 30, 31 (щодо сум повернених покупцям передплат й авансів).
виплати працівникам	Аналітичні дані оборотів Дт рах. 66 з Кт рах. 30, 31.
зобов'язань з податку на додану вартість	Обороти за Дт рах. 64 (щодо ПДВ) з Кт рах. 31, 30.
зобов'язань з податку на прибуток	Обороти за Дт рах. 64 (щодо податку на прибуток) з Кт рах. 31, 30.
зобов'язань з інших обов'язкових платежів	Обороти Дт за рах. 64, 65 з Кт рах. 30, 31 (окрім сум ПДВ, податку на прибуток, страхових внесків).
Інші витрачання	Аналітичні дані оборотів Дт за рах. 37, 68, 94 тощо з Кт рах. 30, 31.
Чистий рух коштів від операційної діяльності	Різниця між надходженнями та витрачаннями операційної діяльності.
<i>II. Рух коштів від інвестиційної діяльності</i>	
Реалізація фінансових інвестицій	Аналітичні дані оборотів Кт за рах. 37, 74 з Дт рах. 30, 31.
необоротних активів	Аналітичні дані оборотів Кт за рах. 377, 742 з Дт рах. 30, 31.
Отримані відсотки	Аналітичні дані оборотів Кт за рах. 373 з Дт рах. 30, 31.
дивіденди	Аналітичні дані оборотів Кт за рах. 373 з Дт рах. 30, 31.
Інші надходження	Аналітичні дані оборотів Дт рах. 30, 31 з Кт рах. 37, 68.
Придбання фінансових інвестицій	Аналітичні дані оборотів Дт рах. 14, 35 з Кт рах. 30, 31.

необоротних активів	Аналітичні дані за оборотами Дт рах. 63, 68 з Кт рах. 30, 31.
Інші платежі	Аналітичні дані за оборотами Дт рах. 37, 68 з Кт рах. 30, 31.
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	Різниця між реалізацією та придбанням інвестицій
<i>III. Рух коштів від фінансової діяльності</i>	
Надходження власного капіталу	Аналітичні дані за оборотами Кт рах. 42, 46 з Дт рах. 30, 31.
Отримані позики	Аналітичні дані за оборотами Кт рах. 50, 51, 52, 55, 60, 62 з Дт рах. 30, 31.
Інші надходження	Аналітичні дані за оборотами Дт рах. 30, 31 з Кт рах. 685.
Витрачання на погашення позик	Аналітичні дані за оборотами Дт рах. 60, 50 з Кт рах. 30, 31.
Сплачені дивіденди	Аналітичні дані за оборотами Дт рах. 67 з Кт рах. 30, 31.
Інші платежі	Аналітичні дані за Кт рах. 30, 31.
Сплачені відсотки	Аналітичні дані за оборотами Дт рах. 684 з Кт рах. 30, 31.
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	Різниця між надходженням та витрачанням коштів у результаті фінансової діяльності.
Чистий рух коштів за звітний період	Сума руху грошових коштів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	Аналітичні дані рах. 30, 31 у кореспонденції з субрах. 714, 744, 945, 974.
Залишок коштів на кінець року	Сума залишку коштів на початок року та чистого руху грошових коштів за звітний період, скоригованих на вплив зміни валютних курсів має дорівнювати залишку за статтею «Грошові кошти та їх еквіваленти» активу Балансу.

Так, згідно з міжнародними стандартами, основні засоби в балансі будуть відображатись тільки за чистою балансовою вартістю, а інформація про знос та первісну вартість підлягатиме обов'язковому розкриттю в примітках. Щодо приміток, то їм виділена окрема колонка поряд з показниками за звітний та попередній періоди, в якій будуть проставлятися номери розкриття інформації за статтями. «Необоротні активи і групи вибуття» будуть відображатись як окрема стаття оборотних активів без виділення в окремий розділ балансу, адже концептуальна основа фінансової звітності містить лише дві групи активів, а саме оборотні та необоротні.

Пасив балансу змінить назву на «зобов'язання та капітал», адже поняття пасиву за кордоном не використовується. В розділі «Власний капітал» статті дещо згорнуться, адже зареєстрований капітал буде включати статутний, неоплачений та вилучений капітали, до додаткового приєднуються резервний та капітал у дооцінках. Стаття «Довгострокові зобов'язання» об'єднає довгострокові кредити банків, інші довгострокові зобов'язання, довгострокові забезпечення та цільове фінансування. Стаття «Інші поточні зобов'язання» буде включати зобов'язання за розрахунками з бюджетом, зі страхування, з оплати праці, доходи майбутніх періодів та інші поточні зобов'язання. Окремо винесена стаття «Поточні забезпечення», де, наприклад, можуть відображатись забезпечення майбутніх відпусток та премій. Слід зазначити, що сальдо за рахунками 17 «Відстрочені податкові активи» та 54 «Відстрочені податкові зобов'язання» згортають взаємною кореспонденцією рахунків, а

різницю списують на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)», а також відображають у складі нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) пасиву балансу.

Щодо звіту про фінансові результати, то він змінить назву на звіт про прибутки на збитки, проте сутність його не зміниться.

Висновки. Процес впровадження МСФЗ для МСП в Україні супроводжується труднощами організаційного, фінансового та кадрового характеру. Проте перехід на МСФЗ – це питання часу, він є об'єктивно неминучим процесом. Враховуючи все вищесказане, вважаємо, що подальша робота має проводитися в напрямках:

- розроблення методичних рекомендацій щодо застосування МСФЗ для МСП з роз'ясненням основних проблемних питань;
- зміни НП(С)БО відповідно до МСБО для забезпечення єдності концептуальної основи ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності за МСФЗ;
- зміцнення кадрового потенціалу, зокрема пропонуємо при Міністерстві економічного розвитку та торгівлі, що реалізує державну політику з питань розвитку підприємництва, створити Комітет із поширення та впровадження МСФЗ; головними завданнями цього Комітету буде впровадження системи професійної підготовки кадрів із застосування МСФЗ, проведення відкритих семінарів, курсів з підвищення кваліфікації на рівні професійних організацій бухгалтерів, переклад та обговорення останніх версій МСФЗ тощо; це дало б змогу скоротити час та гроші суб'єктів господарювання на адаптацію до нових стандартів фінансової звітності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Про схвалення Стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 жовтня 2007 року № 911-р / Кабінет Міністрів України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/911-2007-%D1%80> (дата звернення: 01.01.2019).
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів» від 1 січня 2012 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_019 (дата звернення: 01.01.2019).
3. Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств від 1 січня 2013 року. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_063 (дата звернення: 01.01.2019).
4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 року № 996-XIV / Верховна Рада України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 03.01.2019).
5. Вакульчик О., Васильєва В. Вдосконалення концептуальної основи фінансової звітності підприємств у процесі адаптації бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів. *Вісник АМСУ. Серія «Економіка»*. 2015. № 2. С. 11–16.
6. Васильєва В., Костюченко К. Впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні: проблеми та перспективи. *Економічний простір*. 2012. № 60. С. 29–37.
7. Долбнева Д. Фінансова звітність за МСФЗ: переваги та недоліки для вітчизняних малих та середніх підприємств. *Бухгалтерський облік, аналіз і аудит*. 2014. № 2 (54). С. 219–227.
8. Панченко І., Городиський М. Особливості складання фінансової звітності загального призначення після переходу на застосування МСФЗ. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю та аналізу*. 2014. № 1 (28). С. 211–224.
9. Шкуліпа Л. Трансформація фінансової звітності на IFRS: сучасні питання. *Молодий вчений*. 2016. № 8. С. 48–54.